

NR. 1 - 1998

17. ÅRGANG

SKOGER HISTORIELAG

Historielagsnytt

HISTORIELAGSNYTT

INNHALDSFORTEGNELSE

En bygdesmed forteller.....	av Odd Steen	s. 3 - 4
Minner og inntrykk fra skytebanen på Knive.....	av Odd Steen	s. 5 - 6
Skumring i Prestegårdshaven.....	av Johs. Lunde	s. 6
Transkripsjon fra Skoger Prestegård.....	av Aase Tandberg	s. 7
En 50-års dag på Skulkerud.....	av Gunnar Prøis	s. 8 - 9
«Vi har mannfolk hos oss om natta altså!».....	av Gunnar Prøis	s. 8 - 9
Emanuelstein.....	av Gunnar Prøis	s. 8 - 9
Leserinnelegg.....	av Ruth Hansen Steen	s. 10
Malerregning.....		s. 11
«Vårt historielag har også sin historie...».....	av Nils Aksnes og Odd Leander Johansen	s. 12-14
Referat fra årsmøtet for Skoger Historielag.....	av Ellen Hagen	s. 14-15

GRUPPER I SKOGER HISTORIELAG

SKOGER BYGDESAMLINGER:	JØRGEN BERGE	TLF: 32 88 54 46
SKOGER GAMLE KIRKE:	JEAN LORANGE	TLF: 32 88 43 03
FOTOGRUNNE OG		
GOTISK GRUNNE:	AASE TANDBERG	TLF: 32 89 18 73
TEATERGRUNNE:	KARIN JOHANSEN	TLF: 32 80 06 18
STIER OG SKILT GRUNNE:	HANS HALDEN	TLF: 32 88 40 57
REDAKSJONSKOMITE:	JENS H. BREKKE	TLF: 32 80 05 20
	ODD STEEN	TLF: 32 88 03 35
	HANS HALDEN	
	BJØRN ERIKSEN	
	HILDE D. SOLLIE	

Redaksjonen takker for bidrag til stoff og ønsker lesere av Historielagsnytt en god sommer!

FOTO FORSIDE: Carl Steen med sin første melkebil, ca. 1920
Bildet er tatt ved «Meierigården» (Skoger Meieri)

En bygdesmed forteller

*Intervju med Bjarne Thoresen
av Odd Steen*

En kjent mann i Skoger; Bjarne Thoresen, fyller 90 år 30. juli og Historielagsnytt har avlagt ham et besøk for å få ham til å fortelle om sitt yrke som bygdesmed.

I 1992 hadde bladets redaksjon også et intervju med Bjarne som sammen med sin venn og musikkollega Audun Husum fortalte om SKOGERMUSIKKEN som i en mannsalder spilte til underholdning og dans her i distriktet.

Denne gangen vil vi høre om hans yrke og hans hverdag og om livet i SMIA ved «den sørlandske hovedvei».

Vi lar Bjarne selv fortelle om et yrke som nå kun er historie:

«Det var den 1. august i 1918 vi kom hit til smia på Nedre Lindum. Min far Hans Thoresen kjøpte eiendommen her med smie av smed Henrik Andersen som hadde drevet fra før århundreskiftet. Han hadde i sin tid overtatt etter en tidligere smed som jeg mener gamle hjulmaker Bjørnstad har fortalt het Elias og hadde smie og husvære i ett og samme hus.

Far hadde tidligere arbeidet i 10 år hos vognfabrikant Andresen som drev vognfabrikk ved Strømsø Torg og var hovedleverandør av de vogner som ble benyttet bl.a. som hestedrosjer av de mange vognmenn i Drammen.

Jeg var 10 år da vi flyttet hit fra Gjetergata i Drammen. Jeg minnes vi kom hit med hest og vogn, fullt flyttelass, og jeg fikk høre etterpå at min nye nabo og senere skolekamerat og musikkollega i Skogermusikken Arne Fedje hadde kommet hjem til mora si og sagt at nå stoppa det et taterfølge i smia.

Her ute var det nylig blitt lagt inn elektrisk lys, men i smia hadde vi ikke elektrisk kraft., der måtte vi «dra bæljen» og brukte handkraft til

bormaskin. Jeg husker jeg gikk i 3. klasse på Eikhaguen skole og måtte ut i smia og dra bæljen etter at jeg kom fra skolen. Storesøster Hilma og jeg hadde den jobben, jeg var så liten så jeg måtte stå på ei kasse for å rekke opp. når faren min smidde ut jernet måtte jeg være klar med den store «smihammer'n» for å slå eller å «lokke høl» i det varme jernet. Da jeg var 14 år og ferdig på folkeskolen begynte jeg for alvor i smia som sleggegutt som var begynnerjobben i ei smie. Det var hardt arbeid for en unggutt og vi måtte være raske og slå «rekti» for ikke å lage merker i jernet som i mange tilfeller skulle benyttes som hjulbeslag på finere kjøretøyer. Hu mor var med når vi handterte store vogn- og kjerrehjuljern, «1/2 tom tjukke og 3 tom breie», fra «esa» og bort på ambolten der sleggegutten måtte være rask og slå mens jernet var varmt. Det var viktig for en smed å ha en god sleggegutt som kunne bli veldig trøtt og sliten. Det hendte at sleggeskaftet slo i ambolten og da lød det fra smeden: «Opp med bakhanda!» Hu mor hadde også jobben med å male forskjellige slags redskap som vi leverte en god del av. Tom Kiær på Austad var en god kunde og avtager av slike ting og det var mors jobb å blande maling og ta «finpussen» på redskapen vi lagde.

Faren min hadde gått en «god skole» hos Andresen i Drammen og var en førsteklasses vognsmed. Hans svennestykke - ei jaktvogn - ble forresten vist på en utstilling i Kristiania. Det ble på mange måter en overgang for han å komme hit ut til ei bygdesmie, men det var til god hjelp at smed Henrik Andersen som en førsteklasses landbrukssmed var her ei tid etter at han solgte til far.

I ettertid og spesielt etter at jeg jobbet på forskjellige verksteder i Drammen, gikk det mer og mer opp for meg hvor gode læremestre jeg

1923: Utenfor smia fra venstre Hans Thoresen, «sleggegutt» Bjarne, tidligere eier Smed Henrik Andersen og en hjemvendt hvalfanger på besøk.

hadde i Andersen og faren min. Andersen flyttet herfra og opp til bedehuset der han bodde i 2. etage og innredet et lite verksted i et av stallrommene i uthuset hvor han fortsatte å lage håndtak og kistebeslag for sin venn og nabo på Nedre Lindum, Stensrud som drev Drammens Begravelsesbyrå. Jeg hjalp til med denne virksomheten i uthuset på Skoger Bedehus og fortsatte med dette her i smia etter at jeg ble voksen.

Som et eksempel på hvor forsiktig folk var i gamle dager når det gjelder forbruk, må jeg fortelle om en liten episode om gamle smed Andersen. Jeg «gikk for presten» som vi sa før og idet jeg passerte Bedehuset vinka Andersen på meg og ba meg komme innom verkstedet sitt, det var bare en ting han ville nevne for meg: Han hadde registrert at det stod igjen ei skål med sølvbronsje som jeg hadde blandet på skåla og ikke fått brukt dagen før. På en pen måte fikk han sagt at fortjenesten på en slik jobb var så liten at vi måtte passe på å ikke lage større blanding enn vi hadde bruk for av gangen.

En trasig jobb jeg hadde som unggutt var å gå rundt i bygda og innkassere penger for arbeid vi hadde utført for folk. Jeg kunne gå hele dagen uten å få inn ei krone. Kontanter var det dårlig med hos mange i den tida; det var også slik at det var ikke alt arbeid vi tok noe betaling for. Det førte til «smalhans» og økonomiske problemer i familien og jeg minnes at utestående tilgodehavender medførte at «strømmen» ble stengt i

smia. En av smias «gode» kunder, Ording på Haneval, var styremedlem i El. verket og sørget for at overmontør Karl Andersen fikk «hjula i gang igjen» i Thoresen-smia. Panteterminer på ny bolig på eiendommen og aksept-gjeld til vareleverandører var et stadig tilbakevendende problem å løse når kundeinkassoen sviktet.

Smed Andersens sønnesønn, Henry Andersen, var i smia en periode før han dro til Amerika der han drev som hovslager i mange år før han igjen kom tilbake til Drammen. Han skrev mange brev hjem til meg om sin erfaring med jobben sin i Amerika.

Hesteskoing ble det i smia først da hovslager Olaus Smerkerud ble ansatt i 30-åra. Han begynte senere for seg selv i uthuset hos kjøpmann Eriksen oppe i Fagerheimkrysset. For å gjøre meg mer kjent med hovslaging var jeg flere ganger hos dyrlege Brekke og fikk råd og veiledning om riktig behandling av hestebein.

Våronn 1998: Bjarne i aksjon.

For ikke å gå for mye i detaljer får jeg avslutte med å si at jeg sluttet i smia til far i 1950-åra og jobbet til 1969 på forskjellige steder i Drammen. Far «holdt liv i smia» til mor døde i 1964, da var han 80 år og bodde her senere som pensjonist til han døde i 1971. Jeg hadde overtatt eiendommen og drev smia til 1967.

Historielagsnytt takker for intervjuet om ei bygdesmie som holdt det gående i «tre mannsaldrer» - om ikke enda lenger - og gratulerer med det forestående 90-års jubileum den 30. juli. Få blir forunt å fylle 90 år i så fin form etter en så lang og hard arbeidsdag som Bjarne Thoresen.

Minner og inntrykk fra den gamle skytebanen på Knive

Intervju med Ragnar Moe av Odd Steen

Det begynner å bli tynt i rekkene av den generasjonen som opplevde skytermiljøet på den tidligere skytebanen på Øvre Knive. En av dem som opplevde dette som unggutt var Ragnar Moe som vokste opp i et «skytterhjem». Ragnars far Arthur Moe var en sentral person i mellomkrigsåras skyttervirksomhet og bilverkstedet til Arthur ved Fagerheimkrysset var nærmest et møtested for skytterinteresserte.

Historielagsnytt har invitert Ragnar til en prat og vi lar ham fortelle det han har av gamle minner om den gamle skytebanen:

«Jeg vet jo i grunn lite om den gamle banen, jeg vet ikke engang når den ble anlagt; vi var jo bare smågutter og «leika» og plukka patronhylser og hadde det moro. Etterhvert fikk vi være med som anvisere, først på 100 meter for der var anviserspaken lettest, så 200 og 300 meter og tilslutt 600 meter; dette var midt i 1930-årene og da var det også 600 meters hold. Den gamle «KRAGEN» var jo det geværet som gikk lengst av alle armegevær i hele verden, det hadde en utgangshastighet på 900 m/s til sammenligning med Mauser som hadde 780 m/s.

Det var et forferdelig slit å anviser på 600 meter, anviserspaker med lange stenger som kunne ligne på antenner, med blikkskiver på

og kjempesvære blinker. Skyteskivene ble «lagd» i «bilværste» hjemme. Vi kjøpte kraftpapp og «rulla utover gølv», malte hvite rundinger og brukte en svær passer med en stiv pinne på som gjorde runde streker i den hvite malinga. Forskjellige figurer var også sjøllagd. Faren min Arthur var formann i skytterlaget i 12 år, han overtok etter Karl Hagen som forøvrig ble skytterkonge 2 ganger.

Selvanvisere ble også lagt hjemme på «bilværste». Like etter krigen fikk vi tak i ei gammel panservogn som ble omgjort til selvanvisere som ble brukt ved terrengskyting forskjellige steder i bygda.

Det var mye artig å oppleve på den gamle skytebanen, jeg husker det var veteranstevne med gamle skredder Tollefsen, Ola Unelsrud (les «Ønse») og flere gamlinger med Remington geværer som ble brukt før «Kragen» kom i

1880-åra. Da ble det benyttet vaskevannsfat med olje som blykulene ble duppet ned i for at kula ikke skulle kile seg fast i rillene i geværet. De gamle «børsene slo fælt»; jeg husker vesle skredder Tollefsen, han skvatt tjue centimeter bakover hver gang han «skaut».

Jeg husker også en annen historie

Foto: Arthur (t.v.) og Ragnar Moe

fra banen. Det var i slutten av 30-åra, det var omskyting med blant andre Karl Hagen, Syver Luksengård, Harald Auke, Karl Borge og Trulsrud. Karl Hagen var en «kaldblodig fisk» og gjorde «karane» nervøse. «Nå skal jeg slå dere no sabla guttær», sa'n Kal. «Se på'n Kal», sa faren min, han Kal beit av en skrå, «la an» og «fyr løse», og slo dem alle sammen.

Det var et godt miljø og koselig på den gamle banen, ute på vollen foran skytterhuset satt folk og koste seg med matnista. «Nei, se der», var det en som sa, «se på'n Harald Auke, der kommer'n med den tunge Kragen sin, det ser ut som han bærer på ei fyrstikk». Han Harald var en kraftig kar med «svære nevær».

Servering av fiskesuppe var vanlig under konkurranser. Det var noe som var brukt i lang tid, fiskesuppe gjorde karane avslappa og «roa ned» nervene før de skulle «i ilden». Vi gamle her i Østbygda husker Maren Gundersen, også

kalt Maren Lia eller Blomster-Maren, hu hadde den jobben en periode i gamle dager. Solveig, kona mi, serverte fiskesuppe på «gamlebanen» også etter krigen.

Det var veldig stor skytterinteresse i Skoger inntil baneproblemene oppstod i 1950-årene. Slike ting som bråker burde være på samme sted alt sammen; flyklubben har problemer, speedwaykjøringen har problemer, skytterlaga har problemer. Ved samlet opplegg kunne langsida på en speedwaybane være ei flystripe, felles klubbhus kunne oppføres. Slike foreninger og lag har tilsammen mange penger, men de har ingen steder å gjøre av seg.»

Så langt Ragnar Moe (født i 1924) som mimrer over gode minner fra den nedlagte skytebanen på Øvre Knive og filosoferer over utviklingen når det gjelder «støyende» fritidsaktiviteter.

SKUMRING I PRESTEGÅRDSHAVEN

Jeg sitter her en skumringsstund ved hekken og drømmer om den gamle prestegård...
Min tanke leker langs den lange rekken av gjemte, glemte, hedengagne år.

Bak ruten til kontoret glir en skygge med myndig reisning, brede, sterke trekk:
Andreas Lund - han som lot gården bygge -
stirrer mot Haneval.... Nu er den vekk!

Et bud går over landet: Wergeland død!
Men hans opplysningsverk gror og hernede.
Hør! Presten Winsnes taler stilt, med glød om skolens sak i Skoger; se hans glede!

Og se! - I skyggen der rundt havebordet med ennu unge, slanke trær omkring, der fører presten Winsnes' frue ordet i krinolineklede damers ring!

Nu feier vintersnøen gjennom haven og stormen jager i aleens trær, og presten Aars med skinnfeld over kraven skal just avsted - hans siste kirkeferd.

Nu blir det folksomt her. Festklædte gjester, en dag som kroner år av slitsomt virke:
Hos Holtermanns er samlet bisp og prester som just har invidd Skoger nye kirke!

En olding stavrer frem. Kvarthundre år -
fra nittiårene til verdensbranden -
for Skogers kristenliv sin signing får mens presten Megrund senker tenkerpannen.

Høst følger høst. Se epletrærnes grener er bøiet under fruktens frodighet.
Og presten Thomter sig mot trappen lener, en troens tjener i saktmodighet.

Bak skyen siger måneskiven frem.
Den hvite prestegård med ballspill-plassen og brede trappetrinn ned fra "terassen", det er jo Solveig og Andreas' hjem!

Og ut av mine dunkle skumringsdrømmer min glade takk for gode stunder strømmer!

Skoger, 20. august 1944
Johs. Lunde (gift med Birkelands søster)

Fra Skoger Prestegård

Forord av Bjørn Eriksen

Stykket er transkribert fra et dokument funnet på loftet på Skoger Prestegård. Det er Aase Tandberg som har gjort dette arbeidet. Innholdet bør settes inn i en historisk sammenheng.

Hovedbudskapet i stykket er en beskrivelse av en fremgangsmåte for å spare på såkornet. Metoden gjør at det kun brukes 1/4 tønne såkorn, mot vanlig metode en hel tønne.

Datoen er april 1813. I Europa har det rast store kriger. Engelskmennene har hatt en blokade gående av de Napoleonsvennlige statene, deriblant Danmark-Norge. Napoleon leder lederlag ved Moskva i 1812, Danmark-Norge er på den tapende parts side, og Danmark avstår Norge til Sverige ved freden i Kiel i 1814.

I tillegg til disse politiske hendingene har det vært et uår hva gjelder jordbruket i Norge i 1812. Altså, lite korn eller ingen mulighet for å importere. Derfor ble det så viktig å spare på såkornet og derfor ble det følgende skrevet i 1813:

Neppe opfordrede noget Aar mere, end det nærværende, til at udsaae med fornuftig stræng Spar-sommelighed det Sædekorn, Man har eller kan tilveiebringe uden videre Anbefaling, vil enhver føle Rigtigheden og Nytten især i dette Aar af den forhen anpriste Maade at saae paa, som man kalder at Dible, eller at plante Korn. Vel blev denne Maade at spare Korn paa allerede i Aaret 1808 bekientgjort for mange af Landalmuen i Aggerhuus = Stift ved Fædrelandsmanden afdøde John Collett der endog uddelte til flere Landmænd deels dible = Redskaper deels Modeller af samme. Nyelig er ogsaa indrykket i Bladet Budstikken N. 10 og 11. for indeværende Aar en anviisning til Dibling eller Kornplanting, af Hr. Lieutenant Hoel paa Hovindsholm Gaard, ledsaget med Anmærkninger af 5te Klasse i det Kongelige Selskab for Norges Vel og af Bladets Udgiver.

Men, Maaskee hverken Denne Anviisning naar, eller hint Bekientgjørelse naaede saa vidt omkring som man ønskede og som den Almindelige Trang paa Sædekorn og Sagens Vigtighed opbyder til at ønske. Af den Aarsag gientages her i største Korthed Fremgangsmaaden med Kornplanting hvorved spares i det mindste 3/4de Dele Sædekorn imod det, som medgaaer ved den sædvanlige Maade at saae paa uden at man naar Veirliget begunstiger, vil derfor avle mindre, men Forhaabentlig mere. Man lader

ligeledes medfølge en af Papiir klippende Model, hvorefter enhver kand selv tildanne sit dible = Redskab.

Dette Redskab som heelt igiennem bestaar af Træ kan man i den nederste Ende forsyne, efter Modellen, med 7 Tænder, som have en Afstand af henved 3 Tommer fra hverandre. Fremgangsmaaden er da følgende:

Jorden tilberedes saagodt som mueligt og pulveriseres saa fiin som den bør være naar den efter Saaeningen i Almindelighed skal fortjene at kaldes vel tillagt. I den saaledes tilberedte Jord gjøres i en Afstand af 8 Tommer imellem Raderne 2de Tommer dybe Huller med Diblings=Redskabet, men lige og ordentligt; efter en spændt Snor maa Redskabet føres, og den som fører det, maae gaae baglændes. Efter ham gaae Børn, som ere underrettede om, hvorledes de skulle forholde sig og nedlegge 2de Sædekorn i ethvert af de frembragte Huller, hvorefter Jorden rages med en Rive over det plantede Korn, hvilket strax bør skee, at Jorden ei ved Henliggen skal tabe sin Fuktighed. Vel anbefale Nogle, at man, naar Kornspiren er opkommen, bør hyppe kornet, deels for at bortrense Ukrudet, dels for at udsætte Jorden for Luftens Indvirkning; men Andre have saadane Grunde derimod, at man i det mindste uden stort Tab kan lade Hypningen være.

Disse Erindringer anmodes herved mine Hr. Embedsbrødre Indstændigst om, at meddele den iorddyrkende Almue i Deres respective Menigheder, og paa bedste Maade at veilede der til og undervise den om, hvorledes man i dette paa Sædekorn saa trange Aar kan med 1/4 Tønde Korn undsaae det samme Jordstykke som efter sædvanlig Vies vilde medtage en Tønde Korn til Udsæd. At hertil udkræves større Flid og Umage, og længere Tid til Jordens Tilberedning og dens Udsaaening, vil forhaabentlig ikke være nogen Indvæending i et Aar som dette, da Hovedspørsmålet er: hvorledes kan man fornuftigst og fordelagtigst anvende det ringe quantum Sædekorn, man har eller kand forskaffe?

Maaskee den her anbefalede Methode endog kunde have den gavnlige Følge, at den vækkede Manges Opmærksomhed og fremkaldte Manges Troe paa Vigtigheden og Nytten af Jorden rigtigere og omhyggeligere Behandling, og lærte dem at indsee at den rige Høst ikke beroer paa Mængden af de Sædekorn, der udcastes, men langt mere paa den Jords rette Tilberedelse, som optager dem.

Opsloe Bispegaard den 8de April 1813.

Til en 50-års dag på Skulkerud

av Gunnar Prøis, Konnerud

Året var 1934 og datoen 28.02., en lørdag. Jubilanten var min far, Martin Haugen, småbruker og tømmerkjører, lommekjent på Vestskauen.

Dagen begynte for mitt vedkommende med at jeg gikk på skolen. Skolen holdt til på Bedehuset, den gamle skolen var gått opp i flammer. Dessuten ville den vært for liten. Lærerinnen var min tante Anne Ekholt. Etter skoletid kom onkel Olaf kjørende med hest og slede. Han hadde vært hos naboen, Magnus Brekke, og lånt Borken. Etter at vi hadde plassert oss på sleden, onkel Olaf, tante Anna, mor Martha Haugen, fetter Tor, broder Ole-Karl og jeg, startet vi igang.

Det var fint føre, oppholdsvær og noen kuldegrader. Turen ut til Svingen og videre til Andorsrud gikk uten «videverdigheter». Vegen til skogs gikk dengang gjennom gården på Andorsrud. Sommerstid gikk vegen over Furuvaldbrenna og ned Grisebakken. Vinterstid

gikk vegen rett fram ikke langt fra Løken, over moen hvor ungene fra Rønnehue hang lyktene sine som de brukte på morran når de gikk til skolen. Videre over Migamyra, hvor hestene som regel stoppet og stalla (late vannet), over Torvstrømyra hvor det vokste så fint limeris. Siste myra hette Musemyra fordi en mysete hest hadde gått i myra engang. Så kom vi til Solbakkslaget og Heia, hvor «Hindenburgen» bodde.

Hittil hadde vegen gått i lett terreng uten de store motene. Etter at Bremsa var forsert stod Bjørneliene for tur. Det går jo greit over Daumannsmyr, som har navnet etter en mann som skal ha frosset ihjel der engang. Ved Bartingsbrua begyn-

ner bakkene. I tillegg til de bratte bakkene var det kommet vel en fot snø, og ingen hadde brøytet før vi kom. Men nå hadde vi intet valg. Det var selvfølgelig ikke snakk om å sitte på, men likevel hadde Borken mange pustepauser. Da siste kneika var passert, ble det lettere terreng igjen. Vegen fra Korsbekken og inn til Plassane og myra var omgitt av trolske snøskulpturer som stod bøyd i måneskinnet. Da vi kom til Plassanemyra, hoppa Borken ut av vegen og ville ta sommervegen.

Fra venstre: Signe Myhra, Gudrun Hoff gift med Sverre Hoff (bak) foran Ruth Myrhagen, Asta Hoff gift med Viktor Hoff (bak) Helge Myhra, Gro Hoff. Mathilde og Anna Fosserud.

Han husket det selv om det var noen år siden han hadde gått her. Hester hadde god hukommelse. Det var så mye snø at en måtte gå føre hesten over myra. Da vi nærmet oss Skulkerud ble vi enige om at vi skulle stappe snø i tingelet (bjella) så ingen skulle høre oss før vi var kommet på gårdsplassen. Stor var overraskelsen og gleden da vi ringte med tingelet. Garvede tømmerkjørere og huggere strømmet ut i vinterkvelden for å ønske

oss velkommen. (50-års dagen var planlagt lenge i forvegen, for vanligvis var det ikke folk igjen på Skulkerud en lørdagskveld). Vi hadde brukt ca. 5 timer på vegen, og de hadde innstilt seg på at vi ikke kom.

Fetter Alf Svendsrud var skogsbestyrer dengang, og han låste opp døra til leiligheten til kaptein Barre. Her ble det tent på i peisen og dekket langbord. Bløtkaker og annet godt hadde vi med oss. Så hygga vi oss sammen til langt ut i de små timer, og alle var enige om at det hadde vært et hyggelig 50-års lag.

«Hei du, vi har mannfolk hos oss om natta altså!»

Historien er fortalt av Gunnar Prøis og skriver seg fra 2 eldre damer på et gammelt småbruk på Konnerud.

Når du står på demningen til Stordammen, kan du se Fosserud i den andre enden av vannet. Huset er i dag dårlig vedlikeholdt og jordene, som skråner sydover mot vannet, er mer eller mindre tilvokst. En stor del av eiendommen er også etterhvert solgt ifra og bebyggt.

Gården har gnr. 83 og bnr. 2, altså under Eskerud gård. Gården ble solgt i den store auksjonen i 1777 til Arne Olsson? (Erik Olsen?) og har siden vært i slektens eie.

Jeg husker Anna og Mathilde og deres far Mathias Johannesen og hustruen Marthe Marie. Han var medlem av herredsstyret og hadde mange verv.

Fra min tidligste barndom vanket vi endel hos de elskelige og vennlige gamle damer. Min far, Martin Haugen, hjalp dem med onnene. De hadde et par kuer så lenge de klarte å stelle dem. Det var alltid så koselig å komme dit. Sommerstid spiste vi under det store lønnetreet på gårdsplassen, ellers spiste vi i stua. Huset var jo gammelt med smårutete vinduer, koselige hvite gardiner, og gammeldagse lyserøde geranier i vindusposten. Det pene serviset ble tatt fram.

Det var sikkert vanskelig å få endene til å møtes. Så lenge de hadde kuer solgte de vel en melkeskvett. Ellers solgte de jo en og annen tomt etterhvert. Ellers tror jeg han «Bjørn» (Bjørn Skaldstad) var snill mot dem. For disse to eldre damer var å få gjort onnene den store bekymringen. Far hadde akkurat hjulpet dem med å få satt potetene, og stod og beundret verket da Mathilde kom med følgende hjertesukk: «Å, hadde vi nå enda hatt dem oppe også, da Martin.» Hverken Anna eller Mathilde var gifte, men det kan nok ha vært et savn. De fortalte at de ikke var blitt gifte fordi faren ikke

hadde lært dem å danse. Når slåttene var unagiort var det vanlig med slåttegrøt.

En gang hadde damene besøk av en kremmer. Etter at handelen var gjort og kremmeren på vei videre, kom jentene på at han kanskje kunne komme tilbake senere. Han kunne jo tro at de bodde der alene. Resultatet ble at de gikk ut på trappen og ropte etter han: «Vi har mannfolk hos oss om natta altså», og det var egentlig sant. August Gundersen, som var en kjent kar på den tiden, bodde hos dem i årevis. Men det visste ikke kremmeren.

Emanuelstein

Går du østre skiløype til Øvre Leitjern, går du over «Hansens myr». Sydøst for myra ligger en stor steinblokk på skrå. Her er det plass til en mann under. Steinen kalles «Emanuelsteinen» etter en ved navn Emanuel som bodde under steinen en hel sommer, da han hogg tømmer her inne.

Emanuel brukte ikke klokke. Han målte ukens dager i brød. Kona sendte med 6 brød, så da siste brød var fortært, ruslet Emanuel hjemover til kona.

En uke kom han ikke hjem før på søndag, og

Foto: Normann A. Solberg ved Emanuelsteinen

ingen skjønnte noe, før kona kom på at - etter-som hun hadde bakt så små brød - hadde hun sendt med 7 brød denne uken.

Gunnar Prois, Konnerud

Leserinlegg

Redaksjonen har spurt Ruth Hansen Steen på Konnerud om hun har noe av interesse for Historielagsnytt å meddele om sin oldefar Otter Nicolaisen (1815-1913), Løise i Skoger. Skogerboken omtaler Nicolaisen som en usedvanlig ånds- og legemskraft som i løpet av sitt lange liv hadde mange tillitsverv, konstituert lensmann, 2 ganger vice-ordfører, bygdens vaksinator og ikke minst husket av oss i ettertid ved muntlig overlevering som mangeårig organist og bygdemusiker.

Vi gjengir nedenfor svarbrevet fra oldebarn Ruth og viser forøvrig til fyldig omtale i Skogerboken (s. 384).

Til historielaget

Min oldefar, såvidt jeg har forstått, var en vidsynt mann. Det fortelles en historie om han som skal være sann.

Han satt en dag i solveggen og snakket med en nabo. Hvorpå Nicolaisen sa, «ja, om 100 år flyr man oppe i luften som en fugl». Dette ville ikke hans nabo tro og sa «du tuller bra du». Nei, sa Nicolaisen, «det er helt sikkert, bare sann mine ord».

Han var vaksinator i bygda for kopper, og en dag kom en gammel kone til gårds og spurte om det var her han bodde han som satte på kvisor.

Det sies også at presten i bygda ikke likte at Nicolaisen spilte til dans og ba han slutte med det. Men da svarte Nicolaisen at da hadde presten ingen organist lenger heller. Så det ble med det.

Dessverre kan jeg ikke bidra med mer. Jeg har også vært i kontakt med andre i familien og de vet heller ikke mer. Nicolaisen døde jo flere år før vi ble født. Min mor som var født i 1904 var i konfirmasjonsalderen da hennes bestefar døde, og hun husket veldig lite fra hans tid. Han var jo en gammel mann og hadde vel liten anledning til

å ta seg av barnebarna da.

Vaksinasjonsutstyr vet jeg at Historielaget har fått. Det var organist Mathiesen som fikk det av min mor.

Bildet som står i Skogerboken har også Historielagsnytt fått av min mor. Det er jo et større bilde enn det som står i boken.

Jeg har bare noen bilder fra Løise som er lyse og dårlige, fra begravelser og slikt. Det er ikke noe bilde av Otter Nicolaisen.

Med hilsen Ruth Hansen Steen

Bilde av familien Otter Nicolaisen

Brukt safe kjøpes

Historielagets styre er på jakt etter en brukt safe for oppbevaring av gamle filmer etc.

Mulige tips kan oppgis til lagets sekretær, Hans Jørgen Hansen Steen, tlf. 32 88 46 06.

Følgende Malerregning

er funden blandt endel gamle Papirer i Glava Kirke i
Wermaland, Sverige.

Glava Kommune til Undertegnede for Maling af Sognets Kirke:	
Forandret de 10 Bud samt fernisleret det 6te . . .	Rr. 2.24
Gjort ny Næse paa Røveren paa Korset samt udstrakt hans Fingre	" 1.30
Oppudset Pontius Pilatus og sat nyt Belsvært om hans Krave samt fernisleret ham foran og bag . . .	" 3.36
Sat nye Binger paa Engelen Gabriel og oppudset de første	" 2.40
Overstrøget Ypperstepræstens Tjenestepige 3 Gange Indsat nye Tænder i den hellige Petri Mund samt overstrøget Hanens Hædre	" 1.40
Udvirket Himlen og tilsat adskillige nye Stjerner . . .	" 1.30
Forbedret Helvedes Ild og givet Djævelens Ansigt et barskere Udseende	" 2.15
Forbedret den hellige Magdalena, som var aldeles fordærvet	" 1.12
Givet Mose Ansigt et inere alvorligt Udseende samt fernisleret hans Broder Aron	" 5.00
Overseet de kloge Jomfruer samt overstrøget og forbedret dem her og der	" 1.40
Forløst Judas's Sølvpeng.	" 1.00
Sat nyt Haar paa den kydske Susanne samt Sto under Hestene for Elias's Bogn og nøiere betegnet Veien til Himlen	" 1.45
Gjort Verdens Ende meget længere; thi den var aldeles for kort	" 3.34
Gjort det røde Hav rent for Flueskarn.	" 2.24
Indsat mere Klogskab i Josefs Ansigt samt ferni- seret Potifars Hustru for og bag	" 3.17
Gjort nye Fugleskarn i den blide Tobias's Dine, hvilke var aldeles affaldne	" 5.00
	" 1.12
	Summa Rr. 37.99

Brogaden, Glava 1780.

Olof Rejion,
Malermester.

Tilføjs i Pilestrædet No. 7, 2den Etage, Kristiania.
S. & Jul Sørensens Bogtrykkeri.

Tangen og Åskollen Historielag

«Vårt historielag har også sin historie..»

av Nils Aksnes og Ole Leander Johansen

Sokneprest Peter Lundh i Tangen menighet gikk med tanker om at det burde stiftes et historielag i distriktet for å ta vare på for etterslekten, det som måttte være av verdi og betydning fra fortiden.

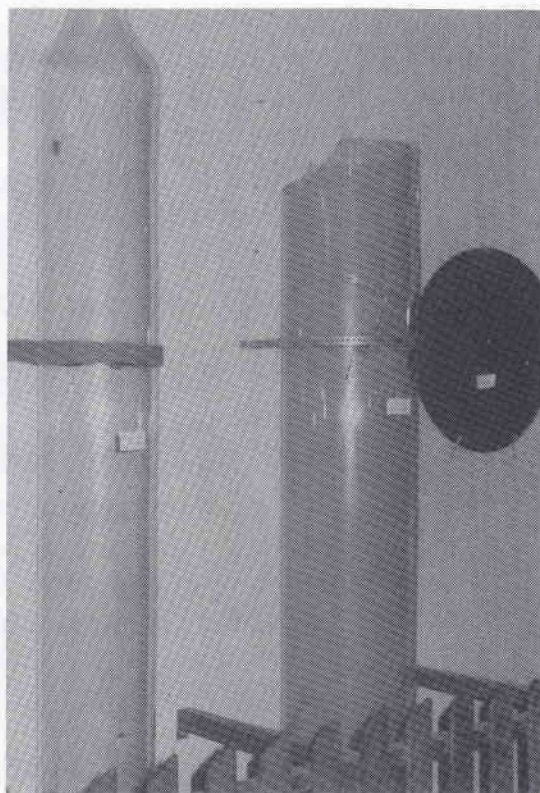
Hans tanke var å bevare minnene om noen av de bedrifter ved Drammensfjorden, Drammens Glassverk, Nøsted Bruk og Drammens Jernstøperi, som engang var hjørnестener i byens næringsliv og dermed grunnlaget for bosetningen og for den kulturelle blomstring som fant sted i området rundt bedriftene. Han hadde i den anledning så tidlig som i 1976 oppsøkt folk på bedriftene for å lodde stemningene for sin ide. Videre hadde han fremmet et slikt forslag på et møte i Tangen/Åskollen Bydelsutvalg. En komite ble nedsatt for å ta seg av saken. 2. mars 1979 ble Tangen og Åskollen Historielag stiftet, på Kobbervik Gård.

Skoger Historielag hadde allerede vært i drift noen år, og man fant det fornuftig å innlede et intimt samarbeide med dette laget, og resultatet ble at Tangen og Åskollen Historielag ble stiftet som en avdeling av Skoger Historielag.

Leder for avdelingen ble Ellis V. Olsen, personalsjefen på Glassverket.

Det store problemet etter stiftelsen ble å finne et egnet lokale, der en kunne samle sine aktiviteter, et forholdsvis brannsikkert rom for bilder og protokoller og stort nok for utstilling

av gjenstander. En tid så det ut til at samlingene skulle havne i fjøset på Nordby Gård, et lokale som egentlig var lite egnet. Problemet ble til slutt løst ved velvillighet fra skolemyndighetene, som overlot Historielaget plass i brannsikre lokaler i underetasjen på Åskollen skole. Allerede i september 1982 ble det her åpnet en avdeling av den industrisamling som det var Historielagets mål å bygge opp. Siden er lokalet utvidet med en avdeling for samlingene for Drammens Jernstøperi.

Blåste glasssyndre fra Drammens Glassverk, grunnlaget for fremstilling av vindusglass.

En dag hver uke, for tiden hver tirsdag kl. 18.00-20.00, holdes samlingene åpne for besøk, samtidig som 5-6 medlemmer samles til arbeidsmøte. Da drives registrering av bilder og gjenstander, videre har det gått mye tid med til innredning av lokalene, oppbygging av hyller og montering, etc. Av fotografering av gamle bilder og intervju av eldre personer har hatt høy prioritet.

Av andre aktiviteter er buss-turene vår og høst til historiske steder og museer populære. Vi har bl.a. besøkt både Skoger og Sandes Historielags samlinger. Turen til Maihaugen i Lillehammer med overnatting ble meget

vellykket.

Den faste tilknytningen til Skoger Historielag opphørte etter å ha vart i 6 år. På årsmøtet i 1985 fremmet Ellis V. Olsen et forslag til nye vedtekter for Historielaget. Det innebar i realiteten at vårt historielag ble frigjort. Forslaget ble vel mottatt og vedtatt. E.V. O. fortsatte som formann i Historielaget.

Årsaken til oppløsningen var at man følte at interesseområdet for de to lag var så forskjellig at det hadde liten hensikt å være så nær tilknyttet som det var lagt opp til.

Vi skal gi en kort oversikt over samlingenes omfang og innhold.

Fotos og filmer:

Fotosamlingen omfatter i alt ca. 3000 eks., anslagsvis ca. 1000 fra hver av bedriftene.

De eldste daterer seg til 1888 da eieren av Glassverket tok en rekke bilder av fabrikken. Ellers gav bildene en god oversikt over bebyggelse, utstyr og folk knyttet til bedriftene. Det foreligger også flere filmer fra alle tre verker. Den eldste «Glassverkfilmen», er fra 1923 og gir bl.a. en presentasjon av ulike produksjonsmåter for glass. Fra Nøsted har vi noen salgfilmer som angir bruksområder for produktene, Nøstex. Jernstøperiets 100-års jubileum i 1947 er foreviget med en morsom film med mye kjent folk.

Tangen og Åskollen historielag på tur på historisk grunn, Slottsfjellet i Tønsberg.

Produktene og produksjonsutstyr

Her foreligger det mye interessant. Det eldste glassprodukt er en glassplate etter kronglassmetoden. Glassplaten er produsert ved Hurdal Glassverk før 1840. Dette verket var forløperen for Drammens Glassverk innen Christiania Glassmagasin. Det eldste ferdigprodukt for glass er en vindusramme med kronglass fra Rikshospitalet ca. 1830.

Videre har vi 4 glassylindere etter sylindermethoden. Produksjonsmetoden ble brukt på Drammens Glassverk i perioden 1883-1928. Blåsepipen og annet verktøy som hørte med finnes også. Sylteglassene Norge og Løve var også Verkets produkter. Produksjonen foregikk i årene 1908-57. Produksjonsår er vanskelig å stadfeste, men det er noen som tydeligvis er riktig gamle.

Fra Nøsted er det fra sagbrukstiden 1875-1965

bevart en rekke merkeøkser, bjelkebiler (økser), måleverktøy for tømmer, tømmerhaker og en kraftig vogn som ble brukt til å føre stokkene gjennom oppgangsgangen. Forøvrig finnes en rekke forskjellige snekkerverktøy, høvler, tvinger, sager, etc. Tre fiberplater ble produsert på Nøsted i perioden 1939-1976. Produksjonen krevde tungt utstyr og egner seg dårlig for plassering i et lite bydelsmuseum. Det foreligger et stort utvalg av plateprøver og produksjonsprosessen er anskueliggjort i et digert maleri som dekker hele endeveggen i utstillingsrommet.

Fra Drammens Jernstøperi har vi interessante gjenstander. Først og fremst kan nevnes ovner av forskjellige slag. Dernest gipsmodeller fra kunststøpningens tid, Henrik Wergeland, Ludvig Holberg, Poul E. Schmidt (bestyrer v/D.J.)

Videre finner vi støpte modeller av forskjellige bruks- og bygningsutstyr, dekorasjonsfigurer m.m., flere modeller av mekaniske deler: tannhjul, løpehjul,

koblinger, ventiler, motorer, kompressorer, frysemaskin m.m.

Produkter støpt i jern: kjøkkenredskaper, kakejern, stekepanner, gryter m.m.

Fra den mekaniske delen har vi et par fine modeller i reell skala 25:1:

komplett knuserverk som består av steinknuser, koppelevator, vibrasjons- og finsikt, komplett modell av portalkran levert til Fredrikstad Havnevesen i 1950-årene.

Vi finner også en del formerredskaper, støpeøser osv.

Protokoller, bøker, tegninger:

Det foreligger en del protokoller fra alle verkene, regnskapsbøker, personaloversikter, teknisk litteratur, m.m.

Fra Drammens Jernstøperi er samlet tegninger av forskjellige produkter helt tilbake til 1890-årene.

Ellers finner vi foreningsprotokoller fra GUL-Glassverkets Ungdomslag, Østskogens Jeger- og Fiskerforening, Drammens Sandfragtemandsforening. Bedriftsavisene Vindusposten og Nøstexnytt.

Vi har i vårt nærområde et historisk minne som burde inspirere oss til aktiv innsats for å bevare ting som våre forfedre har utført. «Elgen»; helleristningen på Åskollen er et slikt. Vi må ikke late som det ingen fortid har vært.

En filosof har sagt noe om det:

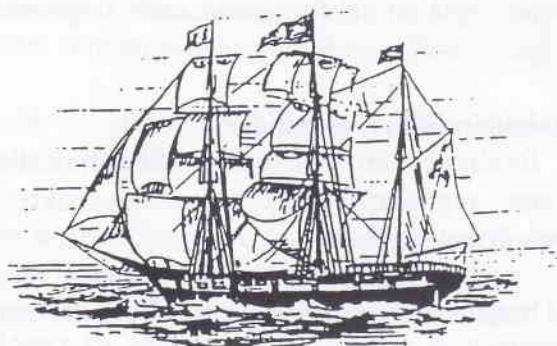
«Det folk som ikke tar vare på sin historie, er et folk uten fremtid».

Vi skylder vår stifter, sognepresten, stor takk. Det som hittil er samlet er av stor verdi for området. Det er gledelig å se at skolen nå benytter samlingene i sin undervisning ved å gi særoppgaver der elevene kan finne bilder, produkter og utstyr som er av verdi for sine oppgaveløsninger.

Det er nå viktig at vi får ungdom inn i ledelsen av Historielaget. Det er derfor godt å se at nåværende formann, Espen Frøysland, med alder i tyveårene helhjertet går inn for oppgaven.

Det lover bra for fremtiden.

TANGEN og ÅSKOLLEN HISTORIELAG

REFERAT FRA ÅRSMØTE I SKOGER HISTORIELAG PÅ SKOGVANG

26. april 1998

Tilstede: 35 medlemmer

1. **Åpning v/formannen** som fortalte litt om hva som har foregått i 1997 og litt om planer for fremtiden.

2. **Valg av dirigent og referent**

Dirigent: Jean Lorange og referent Hans-J.Hansen Steen.

3. **Årsberetninger**

Styrets beretning. Kommentarer ved Jean Lorange. Beretningen ble godkjent uten anmerkninger.

Teatergruppens beretning. Det fremgår av beretningen at det har vært et svært aktivt år. Forsamlingen roste teatergruppens virksomhet med applaus.

Beretningen fra bladet Historielagsnytt. Hans Halden tok opp spørsmålet om bladet har berettigelse og etterlyste flere skribenter. Det ble kommentert fra salen at utgivelsen må fortsette.

Beretning vedrørende omvisning i Skoger gamle kirke. Det ble gitt honnør til guidene Ellen Hagen og Jean Lorange for ialt 10 omvisninger med ialt 463 deltakere.

Beretningen fra Bygdesamlingen. Jørgen Borge kommenterte den dårlige økonomien og mente vi burde få kommunalt bidrag idet skolebarn har gratis adgang.

Beretning fra Gotisk gruppe. Heftet «Trolovelsen i Skoger Sogn 1774-1785» som nettopp er utgitt er til salgs for kr. 50,- pr. stk.

4. **Medlemskontingent**

Styret kom med forslag om ny kontingent. Forslaget er kr. 100,- for enkeltmedlem og kr. 150,- for familiemedlemskap. Enstemmig vedtatt.

5. **Regnskapet for 1997**

Regnskapene for laget og dens utvalg fremlagt i revidert stand. Disse ble godkjent ved akklamasjon.

6. **Valg**

Valgkomiteens innstilling vedlegges. Følgende erindringer er gjort fra listen:

Vararevisor Margit Halden utgår og Hans Gundesø er eneste vararevisor.

Valgkomitè, Nora Unelsrød utgår, nytt medlem Ellen Hagen. Gjenvall av Bjørn Eriksen.

Varamedlemmer valgkomiteèn. Gjenvall av Normann A. Solberg og Ole D. Sofienlund.

7. Eventuelt

- Oppbevaring av filmene/safe. Styret arbeider med å få sikret filmene.
- Skilting av stier på Vestskogen. En orientering ved Hans Halden.
- Gravplass i nærheten av gården Holland. Denne er nettopp funnet og Hans Halden mente dette kunne være en sak for oss å arbeide med.

8. «Vandring langs Bremsa»

Etter kaffepause fikk vi lysbilder med kommentarer

av Torleif Frydenberg. Han hadde med seg noen flotte dias og tok oss engasjert med langs Bremsa fra utløpet i Sandebukta oppover langs elva med noen sideelver og avsluttet ved «Nilsenbrua» overfor Flå-tadammen. Tusen takk for en flott tur!

Kvelden ble avsluttet med trekning av en rekke flotte gevinster som var skaffet tilveie.

VALG I SKOGER HISTORIELAG 26.04.98

Hovedstyret:

Leder velges for 1 år.

Styremedlemmer forøvrig velges for 2 år.

Varamedlemmer velges for 1 år.

Revisorer/Vararevisorer velges for 2 år.

Valgkomiteèn:

Medlemmer velges for 2 år.

Varamedlemmer velges for 1 år.

Komiteèn velger selv sin leder.

Hovedstyret	Sittende	Forslag fra valgkomiteèn	Nyvalg	Valgt
Leder	Jean Lorange	Jean Lorange	1999	x
Styremedlem	Edith Sollie	Ikke på valg	1999	
	Arild Sønstrød	Ikke på valg	1999	
	Hans J. Hansen Steen	Hans J. Hansen Steen	2000	x
	Gunnar Engen	Gunnar Engen	2000	x
	Reidar Halden	Reidar Halden	2000	x
Varamedlem	Hans Halden	Hans Halden	1999	
	Ellen Hagen (2)	Inger Johnsrud	1999	x
	Karin Johansen	Karin Johansen	1999	x
Revisorer	Egil Eskerud	Ikke på valg	1999	
	Jan S. Ekeberg	Jan S. Ekeberg	2000	x
Vararevisorer	Hans Gundesø	Hans Gundesø	2000	x
Valgkomitè	Nora Unelsrød	(1) Ellen Hagen	2000	x
	Bjørn Eriksen	(1) Bjørn Eriksen	2000	x
	Jens H. Brekke	Ikke på valg	1999	
	Per R. Thoresen	Ikke på valg	1999	
Varamedl. valg.	Normann A. Solberg	(1) Normann A. Solberg	1998	
	Ole D. Sofienlund	(1) Ole D. Sofienlund	1998	
Arrangementsk.	Anni Isaksen	Anni Isaksen	1999	x
	Helge Furuvold	Björg Halden	1999	x
	Knut A. Brænden	Øivind Pedersen	1999	x
	Nora Unelsrød	Ellen Engen	1999	x
		Per Isaksen	1999	x

(1) Forslag fremmet på årsmøtet (2) Ønsker ikke valg

SKOGER HISTORIELAG